

Nr 325.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående bidrag till upprättande av brandkårer; given Stockholms slott den 30 oktober 1941.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

G U S T A F.

Gustaf Andersson.

Utdrag av protokollet över kommunikationsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 30 oktober 1941.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, ERIKSSON, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ, ROSANDER, GJÖRES, EWERLÖF.

Efter gemensam beredning med cheferna för social- och finansdepartementen anför chefen för kommunikationsdepartementet, statsrådet Andersson:

I en till Kungl. Maj:t ställd, till kommunikationsdepartementet den 28 juni 1941 inkommen skrift har svenska brandkårernas riksförbund hemställt om statsbidrag för upprättande av brandkårer i sådana orter, som genom luftskyddsinspektionens försorg försetts med motorsprutor.

Bihang till riksdagens protokoll 1941. 1 saml. Nr 325.

2237 41

Innan jag närmare redogör för framställningen, torde jag få erinra om följande. I enlighet med förslag i propositionen nr 167 till 1940 års lagtima riksdag anvisade riksdagen (skrivelse nr 288) under femte huvudtiteln till Bidrag till inköp av motorbrandsprutor åt vissa kommuner dels å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1939/40 ett förslagsanslag av 1,000,000 kronor, dels ock å riksstaten för budgetåret 1940/41 ett förslagsanslag av likaledes 1,000,000 kronor. Medlen voro avsedda att möjliggöra för luftskyddsinspektionen att inköpa sammanlagt 1,200 motorbrandsprutor, vilka skulle tillhandahållas de kommuner, som inspektionen funne vara i behov därav. Tillhandahållandet skulle ske kostnadsfritt i fråga om de kommuner, som under år 1939 åtnjutit understöd av skatteutjämningsmedel, medan beträffande övriga kommuner kostnaden skulle så fördelas mellan staten och kommunen, att den senare vidkändes ett belopp, vilket, om det utdebiterades under ett år, skulle medföra en höjning av kommunalskatten med 5 öre per skattekrona, varemot eventuellt överskjutande kostnad skulle erläggas av statsmedel. I enlighet härmed har luftskyddsinspektionen inköpt 1,200 motorbrandsprutor, vilka fördelats på de föreskrivna villkoren. I proposition nr 305 till den nu församlade riksdagen har Kungl. Maj:t äskat medel för inköp av ytterligare 500 motorsprutor, avsedda att utdelas till kommuner.

Svenska brandkårernas riksförbund har i sin framställning till en början meddelat, att åtskilliga av de kommuner, som genom luftskyddsinspektionens försorg erhållit motorbrandsprutor, vid tidpunkten för mottagandet av dessa saknat brandkår och även därefter underlåtit att bilda brandkår, som kunde taga vård om sprutorna. Dessutom hade i vissa fall sprutorna uppställt i olämpliga förvaringsrum, och den tillhörande materielen hade stått ouppackad flera månader. Enligt riksförbundets mening föreläge stor fara för att sprutorna med därtill hörande materiel på grund av vanvård och brist på övad personal icke komme till den nytta för landet, som åsyftats med anskaffandet av brandredskapen.

Riksförbundet hade, anför förbundet härefter, i varje län en lokalavdelning, ett s. k. länsbrandkårsförbund, i vilket landshövdingen vanligen vore ordförande. Hos länsförbundet vore en eller flera brandkonsulenter anställda, som bland annat hade till uppgift att organisera nya brandkårer i orter, vilka vore i behov därav, och genom inspektioner tillse, att befintliga brandkårer alltid vore fullt slagkraftiga. Konsulenternas verksamhet finansierades av de lokala brandstodsbolagen. Bolagens ekonomi tilläte emellertid i regel icke ett sådant bidrag, att brandkårsförbunden under normala förhållanden på ett fullt tillfredsställande sätt kunde utföra sina krävande uppgifter. Att med de medel, som stode till länsbrandkårsförbundens förfogande, bestrida kostnaderna för organiserande av alla de nya brandkårer, som erfordrades i orter, där luftskyddsinspektionen utplacerat motorsprutor, vore icke tänkbart. Riksförbundet ansåge sig därför nödsakat att begära statsanslag för att kunna lösa denna för landet så viktiga fråga. Enligt föreliggande uppgifter hade luftskyddsinspektionen anskaffat motorsprutor till omkring 500 kom-

muner, som icke hade ordnat brandväsende. Då kostnaden för organiserande av en brandkår torde kunna beräknas till omkring 200 kronor, skulle för bildande av brandkårer i nämnda kommuner ett belopp av 100,000 kronor erfordras.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer riksförbundet, att ett anslag av 100,000 kronor måtte ställas till förbundets förfogande för organisation av brandkårer i de orter, där luftskyddsinspektionen utplacerat motorsprutor.

Med skrivelse den 11 juli 1941 har länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län överlämnat en av *Göteborgs och Bohus läns brandkårsförbund* gjord framställning om statsbidrag med 2,000 kronor till bestridande av kostnaderna för länsförbundets konsulentverksamhet. Förbundet uttalar, att ett stöd-jande av förbundets ekonomi vore synnerligen påkallat, enär denna vore mycket svag. Förbundets inkomster räckte icke till för de fyra i länet tjänstgörande brandkonsulenternas verksamhet, som under nu rådande förhållanden vore av särskild vikt. Från de till länsförbundet anslutna brandkårer hade önskingar uttalats, att konsulenterna oftare än förut finge disponeras. Det syntes förbundet vara ett samhälleligt intresse, att den brandmateriel, som anskaffats av stat eller kommun, komme till avsedd nytta särskilt i nuvarande tidsläge.

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län, som tillstyrker brandkårsförbundets framställning, framhåller, att, sedan ett stort antal kommuner inom länet erhållit brandmateriel genom statens försorg, det måste anses vara av stor betydelse, att övad personal funnes tillgänglig för materielen begagnande ävensom att materielen erhöle vederbörlig vård. Tillfredsställande förhållanden i nämnda hänseende kunde ej uppnås, med mindre erforderlig sakkunskap ställdes till kommunernas förfogande.

Luftskyddsinspektionen har den 18 juli 1941 avgivit utlåtande över svenska brandkårens riksförbunds i det föregående omnämnda framställning. Av utlåtandet och en av inspektionen till kommunikationsdepartementet överlämnad, den 20 oktober 1941 dagtecknad kompletterande skrivelse i ämnet inhämtas i huvudsak följande:

Inspektionen hade påbörjat utdelandet av motorbrandsprutorna under senare hälften av april månad 1940. Samtliga sprutor hade numera utdelats och därvid utplacerats inom 928 kommuner. Vid bedömandet av frågan, till vilka kommuner sprutorna i första hand borde utdelas, samt vid bestämmandet av antalet sprutor och sprutornas storlek till de olika kommunerna hade inspektionen i stor utsträckning anlitat svenska brandkårens riksförbunds sakkunskap och lokalkännedom. Inspektionen hade i samband med sprutornas utdelande icke föreskrivit några villkor utöver de av Kungl. Maj:t uppställda men sökt förmå vederbörande att bilda brandkår och köpa tillräckliga mängder brandslang. Då inspektionen på grund av de rådande förhållandena i första hand strävat efter att så snabbt som möjligt fördela sprutorna över hela landet, hade det emellertid icke varit möjligt medhinna organiserandet av

brandkårer å orter, som saknade sådana, i samma takt som sprutorna levererades. Enligt riksförbundets förteckning över brandkårer i riket skulle sprutor ha tilldelats 498 kommuner, som vid tidpunkten för sprutornas mottagande saknade brandkår. Då det i slutet av maj månad 1941 kommit till inspektionens kännedom, att vissa kommuner, som erhållit motorsprutor, icke omedelbart vidtagit åtgärder för att möjliggöra användningen av sprutorna, hade inspektionen den 7 juni 1941 hemställt hos länsstyrelserna, att dessa ville införskaffa uppgifter angående de kommuner, som saknade brandkårer, samt verka för att brandkårer organiserades inom sådana kommuner. Därjämte meddelades, att hjälp med organiserandet av brandkårerna kunde erhållas av svenska brandskyddsföreningens brandkonsulenter, som vore kompetenta att bedöma kårernas storlek och bestämma den materiel, som borde anskaffas.

Enligt inkomna uppgifter hade inom de 928 kommuner, som erhållit sprutor, till och med den 1 september 1941 brandkårer bildats i 584 kommuner, medan arbetet med upprättande av brandkårer påginge inom 181. Av de kommuner, som erhållit sprutor genom inspektionens försorg, återstode sålunda ett antal av 163, som ännu icke hade brandkår eller påbörjat organiserandet av sådan. Detta innebure emellertid icke, att sprutorna i dessa kommuner icke kunde användas vid eventuella eldsvådor. På några undantag när funnes nämligen å dessa platser personer, som kunde hantera och sköta motorsprutor. Inspektionen hade fått kännedom om att i några enstaka fall den av kommunen rekvirerade sprutan tillsvidare magasinrats. I anledning härav hade inspektionen tillskrivit vederbörande länsstyrelse och framhållit, att sprutan borde, om kommunen ej vidtog omedelbara åtgärder för sprutans skötsel och användbarhet, placeras i annan kommun med större intresse för sitt brandväsen. Så hade även skett i några fall.

Enligt vad inspektionen vidare meddelat vore det avsett, att 87 skogsbrandkårer skulle bildas och genom inspektionens försorg förses med sprutor för skogseldsläckning. Med de brandkårer, som erfordrades i nyssnämnda 163 kommuner, skulle sålunda 250 nya brandkårer behöva organiseras. Vid denna beräkning hade hänsyn icke tagits till det förhållandet, att flera större kommuner behövde mer än en brandkår. Vidare kunde antagas, att flera av de av kommunerna själva uppsatta och organiserade brandkårerna krävde en inspektion av sakkunnig person, varvid det kunde visa sig behövt att omorganisera flera av dessa kårer. Kungl. Maj:t hade vidare i proposition nr 305 till den nu församlade riksdagen hemställt om anvisande av medel för inköp av ytterligare 500 motorsprutor att utdelas till kommuner. Vid bifall till denna framställning finge man räkna med att ytterligare brandkårer skulle behöva organiseras. Behovet av nya brandkårer vore sålunda betydande, och det vore angeläget, att detta behov snarast möjligt bleve tillgodosett. Svenska brandkårernas riksförbund, som hade som sin främsta uppgift att ordna brandväsendet å landsbygden och i många år arbetat för detta ändamål, vore enligt inspektionens mening väl skickat att lösa de nu före-

liggande spörsmålen. Inspektionen ville därför tillstyrka riksförbundets framställning om statsbidrag. Bidragets storlek syntes emellertid kunna begränsas till 75,000 kronor.

Beträffande det belopp, som borde utgå till riksförbundet för varje organiserad brandkår, anför inspektionen:

Rörande kostnaderna för organisation av en brandkår är inspektionen ej i tillfälle att avgiva någon bestämd kalkyl. Några undersökningar ha gjorts, varvid inspektionen fått den uppfattningen, att brandkårens riksförbunds begäran om 20 kronor per kår torde motsvara en skälig medelkostnad för hela landet. Häri ingå utgifter för organisationsarbetet, för vilket kan beräknas åtgå 3 dagar per kår, för telefon och porto, för resor för orientering av kommunernas bebyggelse, vattentillgångar och dylikt. Om härvid beräknas ett dagtraktamente av 20 kronor och ett dagarvode av 25 kronor skulle grundkostnaderna bliva

	Kronor
3 dagtraktamenten à kr. 20	60
3 arvoden à kr. 25	75
Telefon, porto etc.	5
Resor i kommunen	10

S:ma kronor 150

Härtill komma resorna från och till brandkonsulentens bostadsort. Dessa äro synnerligen varierande, nämligen från 60 à 70 mil eller mera till några få kilometer. Att exakt fixera kostnaderna för resorna är icke möjligt, men i medeltal torde kostnaderna för tre resor uppgå till omkring 50 kronor per kår.

I syfte att uppnå ett önskvärt samarbete mellan luftskyddsinspektionen och riksförbundet i nu berörda frågor har inspektionen föreslagit, att förbundet vid bifall till förbundets framställning i varje särskilt fall borde underställa frågan om organiserande av brandkårer inspektionens prövning.

I syfte att stärka brandförsvaret har luftskyddsinspektionen med anlitande av härför anvisade medel inköpt 1,200 motorbrandsprutor, vilka tillhandahållits sammanlagt 928 kommuner. Av den lämnade redogörelsen framgår emellertid, att åtskilliga av dessa kommuner, då de erhöilo sprutorna, saknade brandkårer och därefter underlåtit att upprätta sådana. Vidare har uppgivits, att bristen på brandutbildad personal i vissa fall medfört, att sprutorna icke blivit omhändertagna och vårdade på förutsatt sätt.

För att den utdelade brandmaterielen skall komma till avsedd nytta är det angeläget, att brandkårer snarast bildas på alla de platser, där sprutor utplacrats men brandkår saknas.

Svenska brandkårens riksförbund, som bland annat har till ändamål att väcka intresse och arbeta för tillkomsten av brandkårer i landets samhällen och kommuner och på detta område nedlagt ett för landet gagneligt arbete, har tagit sig an det föreliggande spörsmålet och förklarat sig vilja medverka till bildandet av brandkårer i de kommuner, som erhållit motorsprutor. Förbundet har emellertid framhållit, att förbundet icke kan lösa denna omfattande uppgift utan ekonomiskt bidrag från staten.

*Departements-
chefen.*

I likhet med luftskyddsinspektionen anser jag det lämpligt, att riksförbundet mot ett skäligt avvägt statsbidrag omhänderhar verksamheten att upprätta de nya brandkårer, som äro erforderliga för skötseln av de utdelade sprutorna. Bidraget synes böra utgå med det av luftskyddsinspektionen tillstyrkta beloppet av 200 kronor per organiserad brandkår, därvid det sammanlagda bidragsbeloppet emellertid bör begränsas uppåt. Som villkor för bidragets utbetalande bör fordras dels att luftskyddsinspektionen prövat lämpligt, att brandkår genom förbundets försorg bildas på av förbundet ifrågasatt ort och dels att vederbörande länsstyrelse vitsordat, att den å orten organiserade brandkåren är av sådan styrka och sammansättning, som med hänsyn till de lokala förhållandena å orten kunna anses tillfredsställande.

Av den förut lämnade redogörelsen framgår, att antalet erforderliga organisationsbidrag kan beräknas bliva tämligen stort. Sålunda uppgick den 1 september 1941 antalet kommuner, som erhållit sprutor men som helt saknade brandkårer, till 163. Därjämte torde en del redan befintliga kårer behöva omorganiseras för att fylla de fordringar, som böra ställas å desamma. I vissa större kommuner torde det vidare vara erforderligt med mer än en brandkår. I proposition nr 305 till den nu församlade riksdagen ha medel äskats för inköp av ytterligare 500 motorsprutor. Föredragande departementschefen har visserligen förutsatt, att kommun, som saknar brandkår, bör erhålla motorspruta endast om det med säkerhet kan antagas, att brandkår kommer att upprättas i kommunen inom den närmaste framtiden. Härför torde emellertid medverkan i vissa fall erfordras från riksförbundets sida. Slutligen skulle enligt vad inspektionen upplyst 87 skogsbrandkårer bildas och genom inspektionens försorg förses med särskilda skogsbrandsprutor. Bidrag till riksförbundet för organiserande av dessa kårer synes jämväl böra utgå. Antages att för bildande av de brandkårer, som erfordras för omhändertagande av nyssnämnda 500 sprutor, medverkan från riksförbundets sida är behöfvig i ungefär samma utsträckning som hittills varit fallet, torde det sammanlagda antalet bidrag icke kunna beräknas lägre än 350. Enligt föreliggande uppgifter har riksförbundet redan organiserat omkring 150 brandkårer på platser, som erhållit motorsprutor. Jämväl för detta arbete bör bidrag skäligen utgå. Antalet bidrag skulle därför behöva höjas till omkring 500, motsvarande ett sammanlagt bidragsbelopp av (500×200) 100,000 kronor. Då detta bidragsbelopp får anses vara helt betingat av de särskilda förhållanden, för vilka i det föregående redogjorts, förutsätter jag, att ytterligare statsbidrag för ändamålet icke bör ifrågakomma.

Medlen böra ställas till statskontorets förfogande för att av statskontoret utbetalas till riksförbundet i den mån förbundet styrker, att de nyss angivna förutsättningarna för erhållande av bidrag föreligga. För utbetalande av bidrag för de kårer, som förbundet redan upprättat, torde emellertid någon särskild prövning av ärendet från luftskyddsinspektionens sida icke böra fordras.

Då det är angeläget, att nyssnämnda belopp står till förfogande redan

under innevarande budgetår, bör anslag för ändamålet äskas å tilläggsstat till riksstaten för detta budgetår.

Under åberopande av vad jag sålunda anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till upprättande av brandkårer* å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1941/42 under sjätte huvudtiteln anvisa ett *reservationsanslag* av..... kronor 100,000.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagar Hans Maj:t Konungen lämna bifall samt förordnar, att proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Sigurd Lang.
